ER(R)GO

Teoria | Literatura | Kultura

Nr 32 1/2016

pod gościnną redakcją
Katarzyny Bazarnik

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO
KATOWICE 2016

Wojciech Kalaga
redaktor naczelny

Redakcja

Zastępcy redaktora naczelnego: Paweł Jędrzejko i Marzena Kubisz
Sekretarz redakcji: Marcin Mazurek
Członkowie redakcji: Tomasz Kalaga, Jacek Mydla
Stali współpracownicy redakcji: Michał Kisiel, Anna Maraś, Ewa Wylężek

Rada redakcyjna

Fernando Andacht (Ottawa), Zygmunt Bauman (Leeds),
Ian Buchanan (Cardiff), Jean-Claude Dupas (Lille), Piotr Fast (Katowice),
Alicja Helman (Kraków), Ryszard Nycz (Kraków),
Libor Martinek (Opava–Wrocław), Floyd Merrell (Purdue),
Edward Możejko (Edmonton), Leonard Neuger (Sztokholm),
Tadeusz Rachwał (Warszawa),
Erhard Reckwitz (Duisburg-Essen), Katarzyna Rosner (Warszawa),
Horst Ruthof (Murdoch), Tadeusz Sławek (Katowice), Andrzej Szahaj (Toruń),
Lech Witkowski (Toruń), Anna Zeidler-Janiszewska (Łódź)

Opracowanie wydawnicze

redakcja: Marcin Mazurek
skład i łamanie: Paweł Jędrzejko

© Copyright by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2016

ISSN 1508-6305

Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe
Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International

Spis treści

5 wstęp

Wojciech Kalaga – Er(r)go 5
Katarzyna Bazarnik – Wstęp 7

9 rozprawy – szkice – eseje

Katarzyna Bazarnik – Hydra czy hybryda?
Liberatura jako gatunek (jednak) literacki 11
Irena Chawrilska – Korekta za pomocą literówki.
Liberatura w kontekście rozważań genologicznych 27
Łukasz Matuszyk – Liberackie ciało i jego *Oka-leczenie* 43
Agnieszka Przybyszewska – Liberackość nasza współczesna. Od teorii liberackiej
do zwrotu interfejsologicznego w literaturoznawstwie 61

81 omówienia – komentarze – opracowania

Zenon Fajfer – Wśród przeczytanych łąk, asonansów...
O literaturze totalnej trochę innym głosem 83

89 przekłady

Sarah Bodman – Liberatura, literatura i książka artystyczna:
kontekst, treść i istotne znaczenie materiału 91

117 varia – kontynuacje – antycypacje

Maciej Dęboróg-Bylczyński – Autorytet artysty ponowoczesnego 119

129 recenzje

Łukasz Matuszyk – Multimedialny widok z głębokiej wieży 131

137 noty o książkach

145 summaries in english

149 informacje dla autorów

Contents

5 editorial

Wojciech Kalaga – Er(r)go 5
Katarzyna Bazarnik – Preface 7

9 studies and essays

Katarzyna Bazarnik – A Hydra or a Hybrid?
Liberature as a Literary Genre (after all) 11
Irena Chawrilska – Correction by Typo.
Liberature in the Context of Genological Studies 27
Łukasz Matuszyk – A Liberary Body and Its (v)eye/olation 43
Agnieszka Przybyszewska – Our Contemporary Liberariness. From Liberary Theory
to the Interfaciological Turn in Literary Studies 61

81 commentaries and debates

Zenon Fajfer – Reading about Meadows and Assonances. ..
A Slightly Different Voice on Total Literature 83

89 translations

Sarah Bodman – Liberature, Literature and the Artist's Book:
Context, Content and Material Meaning 91

117 varia – follow-ups and anticipations

Maciej Dęboróg-Bylczyński – The Authority of a Postmodern Artist 119

129 reviews

Łukasz Matuszyk – A Multimedia View from a Deep Tower 131

137 notes on books

145 summaries in english

149 info for contributors

„Er(r)go. Teoria–Literatura–Kultura”
Nr 32 (1/2016) – *Liberatura*
ISSN 1508-6305

CC BY NC ND

… LIBERATURA – żadnej tu nie ma literówki, ale jest i książka (*liber*) i wolność (*liber*, wolny), wolność książki (stronicy, litery) do tworzenia znaczeń wypływających z materii, „pegaz trojański liberatury”. B zamiast t przywraca wartość pojedynczej literze, jak kapitalik Boga i mała literka diabła w „Bóg i diabeł”.

Rodzaj, gatunek, Gatunek czy trans-gatunek? Słowo hybryda i hybrydyczna lite-libe-ratura: brzemienna w znaczenia fizyczność materiału i semantyka słowa. Semantyka i niewerbalność, dotyk i wizualność, dzieło totalne. Proto- i liberatura: Sterne, Herbert, Mallarmé, Czycz, Johnson, Oulipo, Queneau, Perec, Fajfer, Bazarnik, Nowakowski, Danielewski i inni. Ołtarz, Tristram Shandy, Sto tysięcy miliardów wierszy, Życie instrukcja obsługi, Nieszczęśni, Samotna żona, Nieopisanie świata, Ulica Sienkiewicza, Okaleczenie, Oka-leczenie, Opatrzenie, (O)patrzenie i inne. Przenikające się przestrzenie: przestrzeń przedstawiona, świat przedstawiony, przestrzeń ikoniczna, świat liter, czerni i bieli, a wszytko to w semiosferze, gdzie granica nie oddziela, a łączy, a porządek temporalny wiąże się z przestrzennym, linearność z symultanicznością, przypadek z koniecznością. Typografia kinetyczna, dynamiczna, rozszerzona, temporalna. Przede wszystkim jednak ciało książki, ciało do czytania wzrokiem, słuchem i dotykiem. Politeksty, wieloteksty. Cielesność znaczenia, uksiążkowienie świata, utekstowienie (ciała) książki, wewnętrzna struktura wpisana w materialny kształt utworu. Papier i tworzywo jako skóra i kości, kształt i format jako postura; trzeba rozciąć kartki, dotrzeć do złotej nici wiążącej tekst widzialny i niewidzialny. Emanacje.

Dwa porządki ontologiczne – intencjonalny i materialny – mnożą aporetyczności czytelniczego doświadczenia. Czytanie czy przeżywanie? Raczej lektura polisensoryczna czyli czytanie wielozmysłowe. Koniec czytelnika apollińskiego, koniec dionizyjskigo – czas czytelnika aleatorycznego, pławiącego się w aporiach. Co dalej? Romans sztuki słowa z elektroniką: literatura, liberatura, e-literatura, e-liberatura. Zwrot interfejsologiczny, typograficzne synestezje, a my już wyzwoleni z dyktatury wzroku. Dyktatura nowych technologii, multimediów, nowych mediów, rzeczywistości wirtualnej, technotekstu, tekstu rozumianego jako instrument? I oczywiście potrzeba „innej hermeneutyki” – maszerujemy od hermeneutyki znaków lingwistycznych ku hermeneutyce znaków intermedialnych, interaktywnych i przetwarzanych. Transmedialna liberackość jako chleb nasz powszedni? Na szczęście jednak „jeszcze książka nie umarła, nie wszystko da się złowić w Sieć” (Fajfer).

Numer ten ukazuje się pod gościnną redakcją dr Katarzyny Bazarnik z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Wojciech Kalaga

„Er(r)go. Teoria–Literatura–Kultura”
Nr 32 (1/2016) – *Liberatura*
ISSN 1508-6305

CC BY NC ND

… LIBERATURE—no typo here, but the book (*liber*) and freedom (*liber*, free), freedom of the book (the page, the letter) to create meanings that emerge out of matter, “the Trojan Pegasus of liberature.” B in place of t restores value to a single letter, like the uppercase of God and the lowercase of the devil in “God and devil.”

A category, genre, Genre, or trans-Genre? A hybrid word and hybrid lite-liberature: physicality of substance and the semantics of the word pregnant with meanings. Semantics and non-verbality, tangibility and visuality, “total work.” Proto- and liberature: Sterne, Herbert, Mallarmé, Czycz, Johnson, Oulipo, Queneau, Perec, Fajfer, Bazarnik, Nowakowski, Danielewski and others. The altar and Tristram Shandy. One Hunded Billion Poems, Life Instruction Manual, The Miserable, The Lonely Wife, Nondepicting of the World, Sienkiewicz Street, Graze, G(r)aze, Eye Bandage, and others. Interlacing spaces: the space presented, the world presented, the iconic space, the world of letters, of black and white, and all of this in semiospace, where the boundary does not separate but unites, and the temporal order intertwines with the spatial one, linearity with simultaneity, contingency with necessity. Kinetic, dynamic, expanding, temporal typography. But above all, the body of the book, body to be read with sight, hearing and touch. Polytexts, multitexts. Corporality of meaning, the booking of the world, textualization of the (body of) book, the internal structure inscribed into the material shape of the work. Paper and fabric as the skin and bones, shape and form as posture; one needs to cut the pages and reach the golden thread that ties the visible and the invisible texts. Emanations.

Two ontological orders—the intentional and the material—multiply the aporetics of the readerly experience. Reading or living through. Polisensory reading, rather, reception through numerous senses. The end of the Apollonian reader, the end of the Dionysian one—the time of the aleatoric reader, indulgent in aporias. What comes next? The liaison of the art of the word with electronics: literature, liberature, e-literature e-liberature. The interface turn, typographic synesthesias, and us already liberated from the dictatorship of sight. The dictatorship of new technologies, multimedia, new media, virtual reality, technotext, text understood as an instrument? And of course the necessity of “different hermeneutics”—we march from the hermeneutics of the linguistic signs towards the hermeneutics of intermedial, interactive and processed signs. Transmedial liberariness as our daily bread? Fortunately “the book is not yet dead, not everything can be caught in the Net” (Fajfer).

The present issue is guest-edited by Katarzyna Bazarnik from the Jagiellonian University of Cracow.

Wojciech Kalaga

„Er(r)go. Teoria–Literatura–Kultura”
Nr 32 (1/2016) – *Liberatura*
ISSN 1508-6305

Katarzyna Bazarnik
Uniwersytet Jagielloński

Wstęp

Po kilkunastu latach na łamy „Er(r)go” powraca liberatura[1]. W ciągu tego czasu ukazało się Polsce i za granicą szereg publikacji poświęconych „literaturze w formie książki” – jak można by ją w największym skrócie określić. Termin chyba został uznany za „użyteczny”[2], skoro trafił nawet do najnowszego *Słownika rodzajów i gatunków literackich*[3]. Obecny numer „Er(r)go” jest do jakiegoś stopnia próbą podsumowania i pokazania stanu badań w tym zakresie po piętnastu latach funkcjonowania koncepcji. Z perspektywy czasu widać, że pod wieloma względami pionierskie w kontekście polskich badań zwrócenie uwagi przez Zenona Fajfera na semantyczny walor książki w dziele literackim[4] wpisało się, a nawet wyprzedziło, aktualne, światowe rozpoznania i trendy badawcze, o czym jest mowa w artykułach niżej podpisanej oraz Agnieszki Przybyszewskiej.

Po latach wciąż aktualne i prowokujące do dyskusji pozostaje pytanie o status gatunkowy liberatury. Jako że sam jej „ojciec chrzestny” oraz niżej podpisana konsekwentnie podtrzymują to stanowisko, mój artykuł pt. *Hydra czy hybryda. Liberatura jako gatunek (jednak) literacki* dotyczy właśnie tej kwestii, rekapitulując i przedstawiając nowe argumenty za jego genologicznym ujęciem. Wychodząc od rozpoznanej w tekstach liberackich przez Wojciecha Kalagę kategorii hybrydyczności[5] określam więc liberaturę jako gatunek, w którym dominantą jest składnik językowy, a zatem literacki. Podobne kwestie podejmuje także gdańska badaczka Irena Chawrilska, proponując przeanalizowanie liberatury przy użyciu koncepcji Luigiego Pareysona i Jurija Łotmana. Jej artykuł *Korekta za pomocą literówki. Liberatura w kontekście rozważań genologicznych* stanowi więc interesujące dopełnienie dyskusji na temat natury multimodalnych dzieł literackich.

1. Katarzyna Bazarnik, *Krótkie wprowadzenie do liberatury*, „Er(r)go” 2003, 7, s. 123–137.
2. Tak określił go Grzegorz Gazda w mini-ankiecie zorganizowanej przez interdyscyplinarny magazyn o nowej kulturze „Ha!art” na dziesięciolecie pojawienia się tego terminu.
3. Agnieszka Przybyszewska, *Liberatura/literatura totalna*, w: *Słownik rodzajów i gatunków literackich*, red. Grzegorz Gazda, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012, s. 521–526.
4. Zenon Fajfer, *Liberatura. Aneks do słownika terminów literackich*, „Dekada Literacka” 30.06.1999, 5–6 (153/154), s. 8–9.
5. Wojciech Kalaga, *Tekst hybrydyczny. Polifonie i aporie doświadczenia wizualnego*, w: *Kulturowe wizualizacje doświadczenia,* red. Włodzimierz Bolecki i Adam Dziadek, seria „Z dziejów form artystycznych w literaturze polskiej”, t. 89, IBL i Fundacja „Centrum Międzynarodowych Badań Polonistycznych”, Warszawa 2010.

Niezależnie od statusu genologicznego, liberatura inspiruje do dalszych badań i interpretacji, o czym świadczy esej Łukasza Matuszyka *Liberackie ciało i jego „Oka-leczenie"*, proponujący odczytanie *Oka-leczenia* poprzez klucz cielesności. Z kolei artykuł Sary Bodman *Liberatura, literatura i książka artystyczna: kontekst, treść i istotne znaczenie materiału* świadczy o zagranicznej recepcji tej polskiej koncepcji, wyprzedzającej podobne propozycje (np. „technotexts" N. Katherine Hayles, czy „bookishness" Jessicki Pressman). Dla tej brytyjskiej badaczki z University of the West of England w Bristolu liberatura okazuje się narzędziem przydatnym do opisania relacji między literaturą a książką artystyczną.

Wątek pokrewieństw i relacji ze sztuką nowych mediów i literaturą elektroniczną podejmuje natomiast Agnieszka Przybyszewska, której dotychczasową drogę badawczą określić by można za pomocą tytułu tomu esejów *Od liberatury do e-literatury*[6], w której zresztą ta literaturoznawczyni również miała swój udział. Z teoretycznego punktu widzenia jej artykuł *Liberackość nasza współczesna. Od teorii liberackiej do zwrotu interfejsologicznego w literaturoznawstwie* pozostaje w opozycji do gatunkowego rozumienia liberatury. Łódzka badaczka sięga raczej po kategorię interfejsu, aby wyjaśnić, jak „liberackość" literatury w różnych jej przejawach – drukowanych lub cyfrowych – uwrażliwia odbiorców na semantykę medium, ucząc totalnego czytania.

Cały blok zamyka GŁOS autora – czyli refleksja samego Zenona Fajfera, który z nowej perspektywy analizuje swą drogę twórczą, wychodzącą od słowa pisanego, a prowadzącą do poezji „słowa żywego". Uzupełnia go recenzja Łukasza Matuszyka ze spektaklu poetyckiego *Widok z głębokiej wieży*, w którym poeta wraz z autorką scenariusza Teresą Nowak czyta na głos swoje wiersze z najnowszego tomu pod tym samym tytułem.

6. Monika Górska-Olesińska i Eugeniusz Wilk, red. *Od liberatury do e-literatury*. Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2010.

ER(R)GO

summaries in english

„Er(r)go. Teoria–Literatura–Kultura”
Nr 32 (1/2016)—*Liberatura*
ISSN 1508-6305

CC BY NC ND

Katarzyna Bazarnik

A Hydra or a Hybrid? Liberature as a Literary Genre (After All).

The purpose of the article is to locate liberature within a greater historical and theoretical framework, and to propose an understanding of liberature as a genre. For many years, materiality of literature has been excluded from literary studies, finding its shelter either in library and information studies or among editors. Recently, this tendency has been changing rapidly, as the variety of studies and theories on electronic literacy, new media literacy or the visual aspects of widely recognised works do not cease to prove. Liberature is no exception in this matter. It is argued that the increasing interest in liberature, along with its reception, provides a fertile ground for reading it as an independent genre. With this assumption in mind, the very notion of genre should no longer be perceived as a fixed collection of bounding rules and categorising devices, but rather as the dialogic and creative space aiming at influencing and referring to other texts. In this sense, such a position of liberature, already recognised in Polish literary criticism, might genuinely serve its predominant purpose to explore the refreshing and effective methods of reading, which apply— but are not limited—to the germinating liberary tradition. In fact, they may stimulate new interpretations of diverse preceding texts, whose both materiality and visuality have been repressed.

Irena Chawrilska

Correction by Typo.
Liberature in the Context of Genological Studies

The main emphasis of the article is on the genological analysis of liberature, characterised as the “total literature,” and proposed by Zenon Fajfer in 1999. The argument consists of three layers. Firstly, the author discusses the terms in which one can speak of liberature as a literary movement. This thesis, however, remains highly problematic, since it entails an unclear relation between liberature understood as a pioneering project (inaugurated by Zenon Fajfer and Katarzyna Bazarnik), and an element within the greater historical perspective, inspired by such “proto-liberary” writers as William Blake, George Herbert or Stephané Mallarmé. Secondly, liberature is theorised as an independent genre, which has emerged due to the increasing value of the formal and material dimensions of literary texts. Finally, bearing in mind the intersection of the semantics and the materiality of the medium taking place in “liberary” works, the author poses the problem of their ontological hybridity. As the article points out, in this case, liberature, with its ephemeral, singular and heterogeneous texts, may be regarded as the system consisting solely of differences.

Łukasz Matuszyk

A Liberary Body and Its (v)eye/olation

Focusing on Zenon Fajfer and Katarzyna Bazarnik’s “model” liberary piece entitled *Oka--leczenie* ((v)eye/olation, first published in 2000), the article argues that the widely-understood

physical shape of a liberary work is inevitable for its proper reading and comprehending. In this paper liberature is discussed as a total literature because of the fact that not only the text and additional visual elements are essential for the reading process, but also because the physical aspects of a work, e.g. empty or cut places, convey the message and express certain senses by means of their silent presence. The liberary body is described as one which may be hurt, destroyed, or even dead. Moreover, liberature is presented as a literature which not only records and conveys a certain content but also shows it through its very specific body and the content that was inscribed in it.

Agnieszka Przybyszewska

Our Contemporary Liberariness. From Liberary Theory to Interfaciological Turn in Literary Studies

As its point of departure the article takes the intensifying tendency of contemporary art to conjoin the so-called classical literacy with the refreshing capabilities provided by the new media. It is argued that both new media works and the classical literary ones adapted to them—along with new types of books such as audiobooks or e-books, and the new theories recognising their difference—result in a paradigm shift due to which the very category of medium might seem obsolete. Consequently, the article proposes to withdraw from it and privilege the interface instead. It is through this revitalising trope that material traits of liberary works may be affirmed in the way they influence the perceptive, temporal, spatial and sensory capacities of the "reader." Following this observation, liberature may be regarded as the constitutive element of our epoch. Regardless of whether it is only a fashionable category or an actual break, liberature marks the importance of the material aspect of communication. This pioneering term in turn becomes the part of a greater set of phenomena constructing our already trans-medial everydayness.

Zenon Fajfer

Reading about Meadows and Assonances... A Slightly Different Voice on Total Literature

Authored by the proposer and theorist of liberature, the article discusses the idea of liberature and connects its theory and practice in an innovative manner. Contrary to the Author's previous elucidations, the focus is not so much on the physical form of the liberary work but on the essential position of the voice in the reading of liberature, which, until recently, was lost among textual elements of such a work. Fajfer underlines the idea of a total, bodily work which is planned in its entirety and whose body is able to "speak" to its readers. This speaking is especially noticeable in the spectacle called *The View from a Deep Tower* [*Widok z głębokiej wieży*], directed by Teresa Nowak, which moves towards the "theatricality" of poetry. Fajfer describes this spectacle as a new experience for a poet whose main purpose used to be the visual presentation of a textual form. In this new, aural quality of poetry, the author notices a new dimension of the total literature.

Sarah Bodman

Liberature, Literature and the Artist's Book: Context, Content and Material Meaning

Revolving around the concept of the so-called artist's book, the article compares liberary works with the artist's books created by several authors. Sarah Bodman analyses the artistic creations of three main book-artists: the American authors Sally Alatalo and John McDowall, and Elisabeth Tonnard from the Netherlands. The main similarity between liberary works and the artist's books is discovered in the physical side of the two, particularly in the meticulous designing and careful publishing of the work, which takes into consideration the size, material and appearance of the work envisaged by its author. Bodman indicates the distinction between liberature and the artist's books in the different main foci of the two. According to her, book-artists focus on the book as an object of artistic value where every other element, including the text, is subordinate to the book-format while liberary authors create works which are primarily literary and textual in their essence.

Maciej Dęboróg-Bylczyński

The Authority of a Postmodern Artist

The article contemplates the condition of an artists after postmodernism, with special emphasis on the ideas stemming from their works and the category of authority. It is argued that since ideas attributed to particular artistic works have been changing dramatically, even though the authors rarely show interest in any of them, there exists an independent ontological origin of art. Consequently, it is demonstrated that regardless of different configurations, artists and ideas, the aforementioned basis, or rather movement, remains trans-historical. Even though both ideas and authorities are associated with artists, they are rather produced by theoreticians, historians, critics, philosophers and academics. Bearing that in mind, it might be claimed that postmodernism—just as existential and romantic hermeneutics before it—poses neither a threat nor a radically new order, since artists are still driven by the same force that will later provide the underpinnings for new authorities and ideas.

„Er(r)go. Teoria–Literatura–Kultura”
Nr 32 (1/2016) – *Liberatura*
ISSN 1508-6305

Informacje dla Autorów

Problematyka

Kultura i jej wytwory; ontologia artefaktów; metodologia badań literaturoznawczych i kulturoznawczych; teoria; literaturoznawstwo porównawcze; tendencje w kulturze/literaturze; związki interdyscyplinarne; pogranicza kultury/literatury i filozofii, antropologii, socjologii etc.; zmiany paradygmatów; trendy i konteksty; syntezy teoretycznoliterackie i kulturoznawcze – oraz obszary zbliżone.

Polityka wydawnicza

Z wyjątkiem tekstów zamawianych oraz nowych i pierwszych tłumaczeń tekstów obcojęzycznych *Er(r)go* nie drukuje tekstów uprzednio publikowanych. Przedruki są dopuszczalne w numerach tematycznych, jeżeli tekst jest szczególnie istotny merytorycznie dla całościowej koncepcji numeru. Nadesłane teksty podlegają procedurze podwójnie anonimowej recenzji (*double-blind peer review*), której wynik decyduje o ostatecznym zakwalifikowaniu tekstu do publikacji. Redakcja nie zwraca materiałów nie przyjętych do druku ani nie zamówionych.

Forma tekstu

1. Teksty należy nadsyłać jednocześnie pocztą elektroniczną w edytowalnym formacie MS Word lub RTF (nie: PDF) oraz w postaci wydruku A4. Na adres Redakcji należy nadesłać dwa egzemplarze

2. Zasady formatowania tekstu są następujące:

- interlinia: podwójna
- marginesy: 3 cm (lewy, prawy, górny i dolny)
- font: Times New Roman CE 12 punktów
- wcięcie akapitu: 1,25 cm
- justowanie: obustronne
- cytat blokowy: minimum trzy linie, interlinia pojedyńcza, bez cudzysłowu, wcięcie bloku – 1,25 cm, odstęp od tekstu głównego – jedna linia z góry i z dołu, font 9,5 pkt.
- cytat w cytacie blokowym: cudzysłów podwójny („Tekst”)
- cytat w tekście: maksimum trzy linie – cudzysłów podwójny
- cytat w cytacie w tekście: odwrócony cudzysłów francuski („Tekst »tekst« tekst”.)
- wyrazy użyte w specjalnym sensie: cudzysłów podwójny
- motto: maksimum 1/5 strony, wyłącznie pod głównym tytułem
- tytuł artykułu: maksimum trzy linie
- śródtytuły: maksimum dwie linie, nagłówki nie numerowane
- wyróżnienia: wyłącznie kursywą (nie: rozstrzelenie, nie: pogrubienie)
- elipsa: […]
- przecinki i kropki: za cudzysłowem („Tekst »tekst« tekst”.)
- odsyłacze przypisu: przed znakiem przestankowym („Tekst »tekst« tekst”[1].)

3. Wszelkie ryciny i ilustracje zamieszczone w tekście należy nadesłać także w postaci osobnych plików o jednoznacznych nazwach, w rozdzielczości minimum 300 dpi. Do ilustracji należy dołączyć licencję właściciela praw autorskich na wykorzystanie materiału w druku i w wersji online lub, w przypadku materiałów na licencjach otwartych, określenie typu licencji i wskazanie źródła.

4. Przypisy należy przygotować w formie przypisów dolnych, wedle niżej podanych wskazówek i przykładów:

- Książka: Imię Nazwisko autora, *Tytuł*, przeł. Imię Nazwisko tłumacza, wydawca, miejsce wydania rok wydania, s. strony.
- Rozdział w książce zbiorowej: Imię Nazwisko autora, *Tytuł rozdziału*, w: *Tytuł książki lub tomu zbiorowego*, red. Imię Nazwisko redaktora, wydawca, miejsce wydania rok wydania, s. strony.
- Artykuł w periodyku: Imię Nazwisko autora, *Tytuł artykułu*, „Tytuł czasopisma" rok wydania, tom, numer, s. strony.
- Artykuł ze strony internetowej, forum dyskusyjnego lub czasopisma online: Imię Nazwisko autora, *Tytuł artykułu lub postu*, „Tytuł czasopisma", rok wydania, tom, numer, <http:/ www.xxx.xxxx.xxx> (data dostępu).
- Hasło encyklopedyczne lub słownikowe: „Hasło", w: *Tytuł encyklopedii lub słownika*, red. Imię Nazwisko redaktora, wydawca, miejsce wydania rok wydania, s. strony.
- Hasło z encyklopedii lub słownika internetowego: „Hasło", w: *Tytuł encyklopedii lub słownika* <http:/ www.xxx.xxxx.xxx> (data dostępu).
- Wiersz lub rozdział w ksiażce jednego autora: Imię Nazwisko autora, *Tytuł wiersza lub rozdziału*, w: *Tytuł tomu poetyckiego*, wydawca, miejsce wydania rok wydania, s. strony.
- Film: *Tytuł filmu*, reż. Imię Nazwisko reżysera, dyst. Nazwa dystrybutora, kraj, rok premiery.
- Cytat za innym autorem: Imię Nazwisko autora cytowanego tekstu, *Tytuł*, przeł. Imię Nazwisko tłumacza, wydawca, miejsce wydania rok wydania, s. strony, cyt. za: Imię Nazwisko autora cytowanego tekstu, *Tytuł*, przeł. Imię Nazwisko tłumacza, wydawca, miejsce wydania rok wydania, s. strony.
- Kolejne przypisy: Nazwisko autora, skrócony *tytuł artykułu…* lub *książki…*, s. strony.

5. Przykłady

- Książka: Roland Barthes, *Sade, Fourier, Loyola*, przeł. Renata Lis, Wydawnictwo KR, Warszawa 1996, s. 30–31.
- Rozdział w książce zbiorowej: Robert Cieślak, *Od Grünewalda do Bacona. Gra o tożsamość w poezji Tadeusza Różewicza*, w: *Ponowoczesność a tożsamość*, red. Bożena Tokarz i Stanisław Piskor, Wydawnictwo OK SPP, Katowice 1997, s. 86–87.
- Artykuł w periodyku: Ewa Szczęsna, *Tożsamość hybrydyczna*, „Er(r)go", 2004, 2/2004, nr 9, s. 10–11.

- Artykuł ze strony internetowej, forum dyskusyjnego lub czasopisma online: Artur Wolski, *Nauka i przemyślenia*, „Forum Akademickie" 01/2006 <http://forumakademickie.pl/fa/2006/01/nauka-i-przemyslenia/> (12.02.2007).
- Hasło encyklopedyczne lub słownikowe: „Rozum", w: *Słownik synonimów*, red. Andrzej Dąbrówka, Ewa Geller, Ryszard Turczyn, Wydawnictwo MCR, Warszawa 1993, s. 115–116.
- Hasło z encyklopedii lub słownika internetowego: „Absolut", w: *Powszechna Encyklopedia Filozofii* <http://www.ptta.pl/pef/pdf/a/absolut.pdf> (10.10.2007).
- Wiersz lub rozdział w książce jednego autora: Maria Korusiewicz, *Vermeer (1658)*, w: *Majolika*, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 2012, s. 5.
- Film: *The Pillow Book*, reż. i scen. Peter Greenaway, dyst. Lions Gate Films, Francja–Holandia–Wielka Brytania, 1996.
- Cytat za innym autorem: Kurt Vonnegut, Jr., *Rzeźnia numer pięć*, przeł. Lech Jęczmyk, Wydawnictwo Da Capo, Warszawa 1996, s. 14, cyt. za: Jolanta Misiarz, *Jeszcze kilka słów na temat masakry. Filozofia egzystencjalna w* Rzeźni numer pięć, w: *Szkice o literaturze i kulturze amerykańskiej*, red. Teresa Pyzik, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2001, s. 71.
- Kolejne przypisy: Kurt Vonnegut Jr., *Rzeźnia*..., s. 22.; Vonnegut, s. 132

6. Nie stosujemy skrótów: „ibid./ibidem"; „op.cit."; „tamże"; „tegoż".

7. Skrót: „Zob." stosujemy wtedy, kiedy naszą intencją jest poszerzenie podawanych informacji. Skrót „Por." stosujemy wtedy, kiedy naszą intencją jest komparatywne lub kontrastywne zestawienie podawanych informacji z innym źródłem.

8. Do każdego tekstu prosimy dołączyć jednoakapitowe streszczenie w języku angielskim i polskim (wraz z tytułem w języku angielskim) – objętość ok. 200 słów.

Zastrzeżenie

Redakcja zastrzega sobie prawo do dokonywania pewnych modyfikacji tekstu nie naruszających merytorycznej strony opracowania. Redakcja zastrzega sobie prawo do przedruków tekstu w numerach rocznicowych *Er(r)go*.

Korespondencja

Manuskrypty i korespondencję prosimy kierować na adres:
Wojciech Kalaga, *Er(r)go*, Instytut Kultur i Literatur Anglojęzycznych,
ul. Gen. Stefana Grota-Roweckiego 5, 41–205 Sosnowiec,
tel./faks: 32 36 40 892, e-mail: errgo@us. edu.pl

© Copyright by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2016

Projekt serii: Marek J. Piwko {mjp}

Na okładce: „QR Liberatura"

ISSN 1508-6305

Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe
Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International

Kontakt z redakcją

Wojciech Kalaga
Instytut Kultur i Literatur Anglojęzycznych
Uniwersytet Śląski w Katowicach
ul. Gen. Stefana Grota-Roweckiego 5
41-205 Sosnowiec
tel./faks: 32 36 40 892
e-mail: errgo@us. edu.pl
http://www.errgo.pl

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Uniwersytet Śląski w Katowicach
ul. Bankowa 12B
40-007 Katowice
tel.: 32 359 20 56; faks: 32 359 20 57
e-mail: zamowienia.wydawnictwo@us. edu.pl
www.wydawnictwo.us. edu.pl

Współwydawca

„Śląsk" Sp. z o.o. Wydawnictwo Naukowe
ul. Juliusza Ligonia 7
40-036 Katowice
tel.: (0048) 32 258 07 56, faks: (0048) 32 258 32 29
e-mail: biuro@slaskwn.com.pl, redakcja@slaskwn.com.pl
handel@slaskwn.com.pl
www.slaskwn.com.pl

Wydanie pierwsze nakład: 100 + 50 arkuszy wydawniczych: 10,0
arkuszy drukarskich: 9,5 cena 24,00 (+VAT) papier offset, kl. III, 90 g

---

Druk i oprawa:

„TOTEM.COM.PL Sp. z o.o." Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław